

Σημαντικός γεωπολιτικός παράγοντας η Κύπρος

ΤΟΥΛΑ ΟΝΟΥΦΡΙΟΥ: Καλό είναι να μάθουμε να είμαστε λίγο πιο προσγειωμένοι στο θέμα του φυσικού αερίου

Καλό είναι να μάθουμε να είμαστε λίγο πιο προσγειωμένοι, να έχουμε περισσότερη υπομονή γιατί αυτά τα πράγματα δεν εξελίσσονται από τη μια μέρα στην άλλη. Αυτά υποδεικνύει η πρόεδρος της Εταιρείας Υδρογονάνθρακων Κύπρου και Αντιπρόεδρος του ΤΕΠΑΚ για Ακαδημαϊκές Υποθέσεις, Τούλα Ονούφριου, σημειώνοντας πως αυτή τη στιγμή δεν έχουμε τα επιβεβαιωμένα αποθέματα φυσικού αερίου που είναι ο κύριος παράγοντας για να κινηθούμε προς το κεραιό τεμαχικό. Στόχος, όπως αναλύει, είναι μέσα σε έξι περίπου μήνες να έχουμε κάποια δεδομένα που θα μας επιτρέψουν να πάρουμε σημαντικές αποφάσεις κατά πόσο μπορεί να προχωρήσει σε αυτή τη φάση το κεραιό τεμαχικό ή κατά πόσο πρέπει να δούμε άλλες επιλογές.

-Ενώπιον κρίσεων διλημάτων βρίσκεται η Κυβέρνηση, η οποία πολύ σύντομα θα πρέπει να λάβει καθοριστικές αποφάσεις για τη διαχείριση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου. Οι τελικές αποφάσεις εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες και είμαστε στη φάση που μελετώνται οι διάφορες επιλογές για να δούμε ποιες είναι οι καλύτερες για τη χώρα μας. Παράλληλα αναμένουμε τα αποτελέσματα των γεωτρήσεων που αρχίζουν τώρα, είμαστε στην τελική ευθεία για την έναρξη του προγράμματος της κοινοπραξίας ENI/KOGAS, το οποίο είναι ένα σημαντικό βήμα που θα μας δώσει πιο συγκεκριμένα αποτελέσματα για να βασίσουμε τις αποφάσεις μας.

-Αυτά τα αποτελέσματα θα κρίνουν την απόφαση για τη δημιουργία κεραιού τεμαχικού. Σίγουρα, τα αποτελέσματα αυτά θα είναι ένα από τους σημαντικούς παράγοντες που θα συμβάλουν στην απόφαση για τη δημιουργία του κεραιού τεμαχικού, γιατί αυτή τη στιγμή οι ποσότητες επιβεβαιωμένου φυσικού αερίου που έχουμε είναι χαμηλές.

-Πο χαμηλές από τις προσδοκίες μας. Νομίζω ότι η σύγκριση με τις προσδοκίες δεν έχει ουσιαστική σημασία όσον αφορά στην εξέλιξη και καλό είναι να μάθουμε να είμαστε λίγο πιο προσγειωμένοι, να έχουμε περισσότερη υπομονή, γιατί αυτά τα πράγματα δεν εξελίσσονται από τη μια μέρα στην άλλη. Υπάρχουν πολλοί σοβαροί ερωτήσεις που πρέπει να γίνουν,

Σε έξι μήνες η απόφαση για κεραιό τεμαχικό ή άλλες επιλογές

όπως τα θέματα των οδεοδότησεων, του προγραμματισμού, των γεωτρήσεων. Η κάθε γεώτρηση που γίνει από μόνι της να θέλει 80 μέρες για να βάλει που μιλώμε. Ευελιξιστούμε ότι με το νέο πρόγραμμα της ENI/KOGAS θα έχουμε κάποια θετικά αποτελέσματα που θα μας βοηθήσουν στην πρόβλεψη των επιλογών μας.

-Το να είναι για μας θετικό αποτέλεσμα. Ευελιξιστούμε ότι μέσα από τις γεωτρήσεις που θα γίνουν τώρα θα μπορούμε να βρούμε επιβεβαιωμένα αποθέματα τα οποία είναι προσεχόντως σε αυτά που ήδη έχουμε, να είναι αρκετά για να κάνουν βιώσιμο ένα κεραιό τεμαχικό.

-Τι ποσότητα κάνει βιώσιμο ένα κεραιό τεμαχικό; Περίπου 100 τρισεκατομμύρια κυβικά μέτρα αερίου. Σε κατηγορία δεν υπάρχει αλλαγή πλάτους σε θέματα σχεδιασμού ενέργειας και ότι απαιτείται η δημιουργία τεμαχικού υποκατάστατου φυσικού αερίου στο Βασιλικό Έναρξη που είναι ότι βιομηχανία, ένας τεκτονικός, προσεγγίζει τα θέματα με διαφορετικό τρόπο. Πρέπει τα χρειάζονται, τις προοπτικές, τους παράγοντες που χρειάζονται για να μπορέσει να υλοποιηθεί κάποιο έργο και αυτή τη στιγμή δεν έχουμε τα επιβεβαιωμένα αποθέματα που είναι ο κύριος παράγοντας για να κινηθούμε προς το κεραιό τεμαχικό. Έχουν επισκευθεί οι προσπάθειες για γεωτρήσεις για να μπορούμε να φέρουμε τις αποφάσεις που κοντά, αλλά είναι σωστό και υπεύθυνο να εξετάζουμε κι άλλες επιλογές σε περίπτωση που δεν έχουμε τα αποτελέσματα που ευελιστούμε.

-Ποιες είναι οι άλλες επιλογές που εξετάζονται; Πέραν από τη δημιουργία ενός κεραιού τεμαχικού

Νέα επαγγελματική κουλτούρα

-Πρόσφατα ήρθε η εταιρεία Halliburton στο ΤΕΠΑΚ και προσέφερε θέσεις σε τέσσερις αποφοίτους Μηχανικής και Τεχνολογίας για να κάνουν διεθνούς εκπαίδευσης για δύο χρόνια, με σκοπό να επανέλθουν στην κυπριακή αγορά εργασίας. Ναι, διεγείρεται ο κόσμος πότε θα δει τα αποτελέσματα μέσα από τους υδρογονάνθρακες. Αυτά τα πράγματα αρχίζουν σταδιακά να γίνονται, αρκετές πολύ σημαντικές εταιρείες επέλεξαν να έλθουν τη βάση τους στην Κύπρο και προσβλέπουν να προσλάβουν προσωπικό από τη χώρα, να το εκπαιδεύσουν και αυτό είναι κάτι που ενθαρρύνουμε. Αποτελέσματα των προπονήσεων μας είναι και η προαγωγή αποφοίτων του ΤΕΠΑΚ από την Halliburton.

-Υπάρχει ενδιαφέρον στο ΤΕΠΑΚ από τους φοιτητές για θέματα ενέργειας; Γενικά υπάρχει ενδιαφέρον από τους νέους να κινηθούν προς αυτές τις κατευθύνσεις και το ενθαρρύνουμε. Πρέπει όμως να γνωρίζουμε ότι χρειάζεται χρόνος στο να εξελιχτεί η βιομηχανία στην Κύπρο. Άρα είναι σημαντικό το προγράμματα σπουδών να είναι διεθνώς αναγνωρισμένα για να τους ανοίξουν πόρτες στον διεθνή χώρο, να αποκτήσουν εμπειρία για να μπορούν να αξιοποιηθούν αργότερα τις ευκαιρίες που θα υπάρχουν στην Κύπρο. Παράλληλα υπάρχει και ένα επιπρόσθετο όφελος διότι η διεθνής πείρα θα φέρει νέες επαγγελματικές κουλτούρες στην Κύπρο που θα μας βοηθήσει να αναβαθμίσουμε τον τρόπο που λειτουργούμε.

Εναλλακτική επιλογή για την Ευρώπη το κυπριακό αέριο

-Η χώρα μας δεν είναι πλέον στις προτεραιότητες της Ευρώπης. Η κάθε πλευρά εξετάζει τις δικές της επιλογές και δεδομένα. Για το Ισραήλ είμαστε μια επιλογή, αλλά όπως είδαμε κινήθηκαν με μια πρόθεση ενεργειών προς την Αλιγούτα, δεν έγιναν ακόμη τελικές συμφωνίες, αλλά από μια τέτοια χώρα δεν αναμένουμε ότι θα βάλει όλα τα αυγά της σε ένα καλάθι. Η Κύπρος είναι μια πιο ασφαλή επιλογή και οι δικές μας προσπάθειες είναι να αναδείξουμε αυτή την επιλογή για να υπάρξει μια συνεργασία.

-Η κρίση στην Ουκρανία έχει αναδείξει το ποσο σημαντικό μπορεί να είναι η Κύπρος για το φυσικό αέριο της ΕΕ. Σίγουρα αυτός ο κίνδυνος που υπάρχει με την κρίση στην Ουκρανία αναδεικνύει τη σημασία της Κύπρου ως κέντρο για την περιοχή και ως ένας παράγοντας που θα μπορούσε να προσφέρει στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης. Δεν θα λύσει όλο το πρόβλημα της Ευρώπης αλλά αυτό που χρειάζεται η Ευρώπη είναι να έχει εναλλακτικές κάποιες. Μια τέτοια είναι και η Κύπρος. Κάποιες από τις προσπάθειές μας ως Κυπριακή Δημοκρατία επικεντρώνονται στο να αναδείξουμε αυτό τον ρόλο προς την Ευρώπη και ευρύτερα.

-Τι από τα έξι έτη που αναμένονται των Ηνωμένων Πολιτειών; Είναι οι αυτός ένας παράγοντας διότι αναγνωρίζουν τη σημασία της Κύπρου στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης.

-Βέλτιστο κύριο βέλτιστο καθεστώς το ενδιαφέρον των ΗΠΑ. Όπως γνωρίζετε, η μια κοινοπραξία είναι αμερικανική εταιρεία, είναι κι αυτό ένας παράγοντας το ενδιαφέρον των ΗΠΑ. Θα εναλλάσσονται αυτό που είπα πιο πριν, ότι θα πρέπει να αναγνωρίζουμε αυτές τις μεταβαλλόμενες γεωπολιτικές καταστάσεις. Και το τι είναι το ενδιαφέρον των διαφόρων χωρών και μεγάλων κρατών όπως είναι η ΕΕ, να αξιοποιούμε τις θετικές προοπτικές που δημιουργούνται, για να προωθήσουμε τις καλύτερες επιλογές για τη χώρα μας.

που θεωρούμε ότι θα είναι η καλύτερη εξέλιξη στρατηγική για τη χώρα μας, αφού θα έχει επιπρόσθετα οφέλη, υπάρχουν οι επιλογές αγωγού πηλινών στην Αλιγούτα ή δημιουργία πλωτής μονάδας υδροποίησης.

-Εγκρίθηκε η συμφωνία Κύπρου-Αιγύπτου για συνεκμετάλλευση φυσικού αερίου, ο αρμόδιος Υπουργός μας πήγε Ισραήλ, Ομάν και μέσα στον Οκτώβριο στη Ρουμανία, κάνουν ανοίγματα σε αγορές για πάλιν πριν τη δημιουργία τεμαχικού. Στο πλαίσιο των εναλλακτικών λύσεων γίνεται οι επαφές με τις χώρες με τις οποίες θα πρέπει να δημιουργηθούν οι προοπτικές για συνεργασία, να εξεταστούν οι διάφοροι παράγοντες για να δούμε έτοιμοι αν χρειαστεί να κινηθούμε διαφορετικά. Είναι μέρος σε αυτό το σκεπτικό που γίνονται αυτές οι επαφές.

-Μπορεί να πωληθούν φυσικό αέριο σύντομα, πριν την κατασκευή τεμαχικού; Αυτό που πρέπει πρώτα να δούμε είναι τι αποφάσεις θα ληφθούν με βάση τις εξελίξεις και τα δεδομένα που θα έχουμε μερικά μήνες, αν θα κινηθούμε με το κεραιό τεμαχικό. Δεν μπορούμε να πωληθεί πρώτα έξι επιβεβαιωμένα κοιτασμάτων και να έχεις κάνει τον σχεδιασμό με το υποδομής, συνεργασίας κ.λπ. Όταν φέρουμε σε αυτό το σημείο θα δούμε την πάλιν φυσικό αερίου που γίνεται συνήθως με μακροχρόνια συμβόλαια.

-Το τεμαχικό είναι ο μοναδικός τρόπος ώστε η Κύπρος να μετατραπεί σε περιφερειακό ενεργειακό κέντρο. Το τεμαχικό είναι ο καλύτερος τρόπος, αν το δεδομένο μας το επιτρέπει, διότι δίνει περισσότερες ευκαιρίες και επιπρόσθετα αξία για τη χώρα μας. Η δημιουργία κεραιού τεμαχικού, δημιουργού-

νται πολλές θέσεις εργασίας, πολλές άλλες δραστηριότητες γύρω από αυτό, μας δίνει τη δυνατότητα να συνεργαστούμε με τις γύρω χώρες που μπορεί μελλοντικά να μεταφέρουν το δικό τους φυσικό αέριο προς το δικό μας τεμαχικό για υδροποίηση και μετά προς πώληση. Στην περίπτωση που δεν γίνει ένα κεραιό τεμαχικό πάλι υπάρχουν πολλές δυνατότητες για την Κύπρο να αποτελέσει κέντρο ενεργειών.

-Πώς μπορεί να επεκταθεί αυτό; Αξιοποιώντας τα ηλεκτρονικά που διαθέτει η Κύπρος όπως τη στρατηγική της θέση σε σχέση με τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα, το γεγονός ότι είναι η μόνη ενεργειακή χώρα σε αυτή την περιοχή και τις ιστορικές σχέσεις με τις γειτονικές χώρες. Επίσης η Κύπρος είναι αρκετά χαρακτηριστική που είναι ελκυστική σε διεθνείς εταιρείες και σε επενδυτές να έλθουν να δουλέψουν εδώ. Ήδη μεγάλες εταιρείες που παρέχουν υπηρεσίες στις πετρελειακές εταιρείες έχουν επιλέξει ως βάση τους την Κύπρο για να παρέχουν υπηρεσίες και στη γύρω περιοχή. Αυτό μπορούμε και πρέπει να το προωθήσουμε αφού μέσα από αυτή την κίνηση δημιουργούνται θέσεις εργασίας και μεταφορά τεχνογνωσίας προς τη χώρα μας. Ένας άλλος τομέας, στον οποίο θα πρέπει να επενδύσουμε, είναι αυτός της εκπαίδευσης, έρευνας, καινοτομίας, τεχνολογικής ανάπτυξης, αξιοποιώντας με αυτό τον τρόπο και το πλούσιο ανθρώπινο δυναμικό μας μέσα από τη δημιουργία κατάρτιση των δομών και θεσμών. Έτσι ώστε να δημιουργηθούν έναν πλο έλξης για διεθνείς εταιρείες και συνεργασίες με τη γύρω περιοχή που θα αποτελέσει ένα πυρήνα οικονομικής ανάπτυξης για τη χώρα μας.

-Η Κύπρος έχει ιστορικά καλές σχέσεις με τις γειτονικές χώρες οι οποίες μεταξύ τους μπορεί να διακολληθούν να επικοινωνήσουν. Ναι, θα μπορούσαμε να διαπραγματευτούμε ένα ρόλο κεντρικό μέσα από διμερείς ή τριμερείς συμφωνίες στον τομέα των υδρογονάνθρακων, διευκολύνοντας έτσι τις συνεργασίες μεταξύ γειτονικών χωρών. Ένα παράδειγμα είναι ο ρόλος μας στα θέματα ασφαλείας και προστασίας του περιβάλλοντος που αφορά όλες τις χώρες. Μέσα από το ΤΕΠΑΚ έχουμε προωθήσει ένα περιφερειακό δικτύου συνεργασίας για να προωθήσουμε αυτά τα θέματα και σύντομα θα έχουμε μια σημαντική συνάντηση όταν θα έλθουν στην Κύπρο από όλες τις γειτονικές χώρες και διεθνείς οργανισμούς εκπροσώπων για να εξετάσουμε θέματα συνεργασίας για ασφαλεία και προστασία του περιβάλλοντος. Με την Κύπρο να διαδραματίζει έναν κεντρικό ρόλο.

-Εν μέσω κρίσης θεωρείται σανίδα σωτηρίας η ανάκληση υδρογονάνθρακων, ποια τα προνομιώδη; Αρχίζει πολύ σύντομα το συγκεκριμένο πρόγραμμα των γεωτρήσεων της ENI/KOGAS, θα γίνουν 4 γεωτρήσεις σε μια περίοδο περίπου 18 μηνών για να εξεταστούν οι κοιτασμάτα έχουμε. Παράλληλα η TOTAL ετοιμάζεται για το δικό της πρόγραμμα γεωτρήσεων, μελετάει το δικό της σεισμολογικό δεδομένο που είναι σε μια διαφορετική γεωλογική δομή και συνεπώς η επεξεργασία χρειάζεται περισσότερο χρόνο. Η Noble μελετά κι αυτή το δικό της δεδομένο για πιθανή νέα γεώτρηση στο οικόπεδο 12. Στόχος είναι μέσα σε έξι περίπου μήνες να έχουμε κάποια δεδομένα που θα μας επιτρέψουν να πάρουμε σημαντικές αποφάσεις κατά πόσο μπορεί να προχωρήσει σε αυτή τη φάση το κεραιό τεμαχικό ή κατά πόσο

πρέπει να δούμε άλλες επιλογές. Σε έναν μακροπρόθεσμο ορίζοντα που θα υπάρχουν καλές εξελίξεις κοιτασμάτων θα μπορούσαμε να έχουμε συνδυασμό λύσεων, και κεραιό τεμαχικό και πλωτές μονάδες υδροποίησης και αγωγούς, διότι η κάθε επιλογή έχει τον περιορισμό της ως προς ποσότητες που μπορεί να επεξεργαστεί.

-Οι γεωπολιτικές εξελίξεις μπορεί να ανατρέψουν ανά ποσο τη στιγμή τα σχέδια μας. Είναι ένας παράγοντας αλλά δεν σημαίνει ότι πρέπει να μας σταματήσει από το να κάνουμε τις ενέργειές μας. Επειδή είναι μεταβαλλόμενες παράγοντες πρέπει να παρακολουθείται προσεκτικά. Στον βαθμό που μπορούμε λυθεί να επηρεάζουν κάποια πράγματα με το κάνουν και εφόσον έχουμε καλή αντίληψη του πώς κινούνται τα γεωπολιτικά θέματα να εντοπίσουμε τις ευκαιρίες για να προωθήσουμε τα δικά μας θέματα. Ενώ ως τεκτονικές το βλέπω ως ένα μεταβατικό πρόβλημα που έχει διάφορες περιορισμούς που επηρεάζουν τις τελικές λύσεις και ένας από αυτούς είναι το γεωπολιτικό. Θα πρέπει επίσης να αξιοποιήσουμε κάποια γεωπολιτικά δεδομένα που δημιουργούνται τώρα και αναδεικνύουν την Κύπρο ως σημαντικό γεωπολιτικό παράγοντα.

Οφείλουμε να αφήσουμε πίσω μας μια γερή βάση

-Είσατε μέλος της συμβουλευτικής ομάδας εμπειρογνομόνων για τους υδρογονάνθρακες, περιμένατε την προεδρία της Εταιρείας Υδρογονάνθρακων Κύπρου; Δεν την περιμένα, και ήταν πολύ τιμητική η ανάθεση αυτή προς το πρόσωπο μου. Χαίρομαι που μέσα από αυτόν τον ρόλο έχω την ευκαιρία να αξιοποιήσω τη διεθνή μου εμπειρία σε αυτά τα θέματα και να συμβάλω σε έναν τόσο σημαντικό τομέα για τη χώρα μας. Επίσης χαίρομαι που η όλη ομάδα του ΔΣ της ΕΥΚ αποτελείται από αξιόλογους τεκτονικούς με πολύ σημαντικές εμπειρίες από αυτή τη βιομηχανία και τον διεθνή χώρο. Στόχος μας ως ΔΣ είναι μέσα από σοβαρά και ομαδικά έργα να δώσουμε τις καλύτερες και πιο δυνατές βάσεις που θα δημιουργήσουν τις προοπτικές για αξιοποίηση προς όφελος της χώρας μας. Εδώ θα ήθελα να ευχαριστήσω όλα τα μέλη του ΔΣ και το προσωπικό της Εταιρείας για την ώριμη συνεργασία και τις δόκνες προσπάθειες προς υλοποίηση των στόχων της Εταιρείας.

-Ποια είναι η μεγαλύτερη σας ανησυχία; Θα το αντιπρόσωπο λίγο. Στόχος μας είναι σε ό,τι κάνουμε να υπάρχει η ποιότητα και η λειτουργία με γνώμονα τις καλύτερες διεθνείς πρακτικές και πρότυπα που θα μας δώσουν καλύτερη βάση για να κινηθούμε προς τη σωστή κατεύθυνση. Εδώ επενδύουμε όλα τα μέλη του ΔΣ, αφιερώνοντας πάρα πολύ χρόνο και δουλεύοντας ομαδικά, διότι πιστεύουμε ότι αυτή η κουλτούρα θα έχει σταδιακά θετικό αντίκτυπο στη χώρα μας.

Το πρώτο φυσικό αέριο θα έλθει στην Κύπρο περίπου το 2022

-Οι πολιτικοί δέχονται τις τεκτονικές ως απόψεις σας ή δεκτικές παρεμβάσεις. Η Εταιρεία Υδρογονάνθρακων Κύπρου είναι εταιρεία ιδιωτικού δικαίου, με μοναδικό μέτοχο την Κυπριακή Δημοκρατία. Άρα ο μέτοχος καθορίζει το ευρύτερο πολιτικό, στρατηγικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εμείς πρέπει να κινηθούμε. Στο πλαίσιο αυτό ο ρόλος μας ως τεκτονικούς είναι να εξετάζουμε, να μελετούμε και να προωθούμε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τη δημιουργία προοπτικών και των καλύτερων επιλογών προς όφελος της χώρας μας.

-Το φυσικό αέριο μπορεί από ευλογία να μετατραπεί σε κατάρα; Η κακή διαχείριση έχει φανερό σε κάποιες χώρες, αντί να φέρει τα οφέλη που ανέμεναν κατέληξε σε αρνητικές καταστάσεις. Το θετικό για μας είναι ότι μπαίνουμε σε αυτό τον τομέα μετά από δεκάδες χρόνων διεθνούς εμπειρίας, υπάρχουν μαθήματα από πετυχημένες και από αποτυχημένες χώρες. Οφείλουμε να εξετάσουμε αυτή τη διεθνή εμπειρία και να αξιοποιήσουμε τις επιτυχημένες πρακτικές ούτως ώστε να δημιουργήσουμε γευρές βάσεις για την αξιοποίηση των δικών μας προοπτικών.

-Ποια κριτική λένε άλλων χωρών πρέπει να απορριφθεί; Ένα από τα λάθη που μπορεί να γίνουν είναι μια χώρα να επενδύσει μόνο σε αυτό τον τομέα αφήνοντας άλλους τομείς της οικονομίας να παραλύουν. Στην αρχή θα υπάρχουν σημαντικές οικονομικά

σφέλη, μετά όμως που τελειώνει αυτή η φάση, αν δεν φροντίσει να επενδύσει και να αφήσει κάτι δυνατό και βιώσιμο όπως όσον αφορά πυρήνες ανάπτυξης για την οικονομία της χώρας, τότε μπορεί να βρεθεί σε χειρότερη μορφή από όπου ξεκίνησε. Τα γνωρίζουμε αυτά και πρέπει να κινηθούμε προς τις σωστές κατευθύνσεις.

-Κνούστιας τι είναι πολύ νωρίς για τέτοιες σκέψεις; Αυτά τα πράγματα γίνονται σταδιακά. Υπάρχει η επίγνωση ότι είναι σημαντικό να επενδύσουμε και άλλους τομείς της οικονομίας ούτως ώστε να δημιουργήσουμε τις καλύτερες προοπτικές. Θα ενδυναμώσουμε τη χώρα μας για να μην είναι τόσο ευάλωτη σε αλλαγές όπως αυτά που έγιναν με την οικονομική κρίση. Ιδιαίτερα θα πρέπει να επενδύσουμε στον ανθρώπινο δυναμικό μας σε μεγαλύτερο βαθμό, τη δημιουργικότητα, την καινοτομία, έτσι ώστε να αποτελέσει ένα βασικό και βιώσιμο πυρήνα ανάπτυξης.

-Πότε θα έλθει το φυσικό αέριο; Είναι ένα καλό σενάριο όπου υπάρχουν αρκετά επιβεβαιωμένα κοιτασμάτα και θα μπορούσε να προχωρήσει το κεραιό τεμαχικό, το πρώτο φυσικό αέριο θα έλθει στην Κύπρο περίπου το 2022. Δεν σημαίνει ότι η χώρα θα μείνει στάσιμη μέχρι τότε γιατί ήδη υπάρχει ενδιαφέρον από εταιρείες να έλθουν να αναπτύξουν δράση εδώ, πράγμα που ενθαρρύνουμε και που δημιουργεί σταδιακά οφέλη για τη χώρα μας.